

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei
christianae capita illustrantium: indice quadruplici
instructum post editiones 5 revisum, iam septimo
recusum**

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Articvlvs I.

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

3. *Mensam glorie*, super quam olim cum illo comedemus. Luc. 22. v. 30.

4. Addit mensam hanc Eucharistiæ, in qua ipse suum corpus & sanguinem proposuit, hujus nos hospites fecit: *O Domine, non sumus digni, ut teclum nostrum subeas, nedum ut mensam apud nos instruas! At tamen, quia viscera miserationum tua tanta sunt, fac nos dignos hospites:*

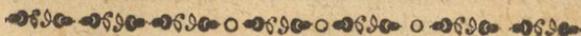
Bone Jesu, pastor vere,

Tu nos pascere, nos tuere,

Tu nos bona fac videre,

In terra viventium! AMEN. Claudimus

voto ecclesiæ priscæ.

CAPUT XX.

DE

ECCLESIA.

ARTICULUS I.

DE VARIIS NOMINIBUS.

ECCLESIA EST ARCA NOÆ.

1431. 1. *Ob animalium ab interitu præservationem:* Animalia in arca servabantur: Ita omnes, qui in Ecclesia sunt, servantur. Extra eam nemo.

2. *Specierum universalitatem:* Ita ex omni genere hominum Ecclesiam ingrediuntur; Non est Judæus, neque Græcus, non est mas neque foemina, Gal. 3, 28. Act. 10. v. 35.

Tt 2

Elt-

3. *Elevationem arca.* Ita Ecclesia aquis tribulationis elevatur ad Deum, cui magis propinqua fit, ad celebritatem, cum malo pressa, nobilis fit.

4. *Agitationem; ut arca variè agitata fuit:* Ita Ecclesia agitatur variis calamitatibus, Joh. 16. *In mundo habebitis pressuram.* 2. Cor. 6. v. 4. seq.

5. *Motus cessationem:* Quievit arca in monte Ararat; Ecclesiæ quies in monte sancto cœli, Psal. 3. v. 5. Ps. 15. v. 1. Ps. 24. v. 3. Ps. 112. v. 1. Esa. 57. v. 13. Pertinent & huc alia, quæ strictim.

6. *Fundamentum non habebat in terra:* ita nec Ecclesia in terra fundata, sed in petra Christo, qui in cœlis, Coloss. 3. v. 1. i. c. cœlestia quærenda.

7. *Aqua eam cingentes sunt crux, tentatio.*

8. *Varia conclavia notant:*

1. Varietatem donorum.

2. Membrorum.

3. Statuum varietatem.

9. *Artifices notant concionatores reprobos.*

10. *Cibus, Gen. 6. v. 21. Verbum & sacramenta.*

11. *Salvatorum paucitas notat Ecclesiæ vilitatem.*

12. *Fenestra Christum significat: sic & janua.*

13. *In tenebris.* Noa fuit in arca, nisi quod per fenestram lux affulsit: ita sedemus in hujus vitæ tenebris, Mich. 7. v. 8. Ps. 27. v. 1.

14. *In sola arca manentes salvati:* sic nemo extra Ecclesiam.

15. *Pix notat Christi sanguinem.*

16. *Oblitio, pice significat scandalorum præcautionem.*

17. *Paria animalium notant ordinem servandum in Ecclesia.*

EC-

ECCLESIA EST ÆDIFICIUM.

1432. *Ut ex costa Adami Eva edificatur: Ita ex Christo Ecclesia, dormiente illo in morte.* Hinc cognatio spiritualis, ut nunc sumus os ex ossibus ipsius, Eph. 5. v. 30. fratres, Heb. 2. v. 11. corpus ipsius, Eph. 5. v. 30. Ergò non deseret nos ut propriam carnem, Eph. 5. v. 31. nutriet spiritualibus alimentis.

2. *Ut Salomon templum edificavit: Ita Christus verus rex pacis, Esa. 9. vers. 6. princeps pacis, templum, 1. Cor. 6. domum, 1. Tim. 3. v. 15. Eph. 2. v. ult.*

3. *Ut Salomon edificavit domum: Ita Ecclesia Dei domus est, 1. Tim. 3. v. 15. Heb. 3. v. 6.*

4. *Abraham altare edificavit: Christus verum est altare, Heb. 13. v. 10.*

5. *Ædificatores sunt: Sapientes architecti Apostoli, 1. Cor. 3. v. 10. Ministri quivis.*

6. *Fundamentum magisteriale Christus, 1. Cor. 3. v. 11 ministeriale, Apostoli, Prophetæ, Eph. 2. v. 20. Lapis angularis Christus, v. eod. Vide supra: Christus Ecclesiæ fundamentum. Conf. Rom. 15. v. 20.*

7. *Lapides, ex quibus ædificata, sunt Christiani, 1. Pet. 2. v. 5. Ligna dolantur lege, Ose. 6. v. 5. ut 1. Reg. 5. v. 18. ut corda nostra dolantur, per Mosen tabulas duas dolantem, Deut. 10. v. 1. Hi lapides per crucem poliuntur, ut eorum splendeat pietas, per unitatem Spiritus compinguntur, per fidei unitatem, Eph. 2. v. 21. Ex his lapidibus murus Ecclesiæ constituitur, de quibus Psal. 51. v. 20. Pl. 102. Esa. 60. v. 10. Mich. 7. v. 11.*

1. *Compaginationes sunt: Unitas fidei, Spiritus, Eph. 4. v. 4. Unanimitas, 1. Corinth. 1. vers. 10. Pax. Hinc vinculum dicitur, Eph. 4. v. 3. Coloss. 3. vers. 14. Hæc spiritualis compaginationis ratio præfigurata fuit*

T t 3

per

per anfulas illas, Exod. 26. vers. 4. 1. eq. cap. 36. vers. 11.

9. *Vasa* in ædificio aurea, argentea, 2. Tim. 2. v. 20. 21. terrea, 2. Cor. 4. v. 7. Hæc vasorum genera aut notant graduum in donis **DISPARITATEM**, prout metallum metallo præstat: de donorum diversitate in ecclesia, Rom. 12. 1. Cor. 12. aut ipsam hominis *fragilitatem* & **LUBRICITATEM**. Terrea vasa quis nescit facile frangi? aut *vilitatem*, terrea vasa quis dubitat abjici?

10. *Mensa gratiæ* est, Ps. 23. v. 5. *cibus* & *potus* spiritualis, Joh. 6. v. 51. seq. *Sacramentalis*, Matth. 26. & *mensa sapientiæ* in verbo, quam instruit sapientia, Prov. 9. v. 2.

11. *Tectum* est Dei præsidium, Ps. 46. v. 1. & 2. Es. 5. 13. *Venti* & inundationes, sunt tentationes, persecutiones, Ps. 124. v. 4. contra quas stat immobile hoc ædificium, Matth. 16. v. 24. & c. 7. v. 27. Diabolus ædificium hoc impetit *vi* per tyrannos, *fraude* per hæreticos, *hypocriti* per falsos fratres, qui admixti sunt, ut Ismael, Esau, in familiis Patriarcharum.

12. *Janua Christus* est, Joh. 14. v. 6. *Janitor* Spiritus Sanctus, Actor. 16. v. 14. cor Lydiæ aperuit, v. 15. fontem baptismi aperit, per hunc januam pandit in ecclesiam, Zach. 13. v. 1.

13. *Fenestra*, luminaria, lucernæ verbum Dei, Psal. 119. v. 105. *Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine*.

14. *Scopæ* sunt crux & pœnitentia: Persecutiones Dei quoque scopæ, quibus expurgat hypocritas, ventilat & manifestat, domum ecclesiæ mundat, Esa. 14. 23. Jos. 19. v. 50. *ædificat quoq; sibi civitatem*, in monte Ephraim, in qua habitat; ita omnes pios Christus ædificabit in altera vita, ut in gloria nobiscum habitat, Joh.

Joh.17. vers.24. mecum erit, qui nos in hac vita per gratiæ regnum inhabitavit, quod gerit in ecclesia, vero monte Ephraim, hoc est fructuoso. Mons sterilis ecclesia non est.

ECCLESIA EST BETHANIA,

Bethel; Bethlehem.

1433. *Bethania est domus afflictionis, in qua Lazarus resuscitatur, Joh.11. v.1.*

1. *Bethania.* Ita Ecclesia est domus afflictionis, crucis enim doctrina in ea utramq; facit paginam; in qua peccator mortuus ad vitam spiritualem resuscitatur. Hinc illæ voces: *surgere*, qui dormis, ut Jesus Christus *illuminet te*, Eph.5. v.14.

2. Est quoque *Bethel* Gen.28. v.10. hoc est domus Dei, 1. Timoth.3. v.15. in qua Abram, hoc est, Deus ipse tabernaculum tetendit, Gen.12. vers.8. In Bethel porta cœli erat, Gen.28.v.17. in ecclesia verè porta cœli ostenditur. Ecclesia est vera illa Bethel, in qua Deum invenimus cum Jacobo, Os.12. v.4. Bethel facta est Bethaven, Amos 5. v.5. Quando *papalis fero-boam* Monarchiam politicam introduxit, vitulos Mis-faticos, imo se, pro diis haberi voluit à vera Jerusalem & pacis visione homines abduxit, eosdem onerans variis cultibus electitiis; altaria idololatrica hinc inde extruxit, contra quæ si quis Prophetarum Dei clamavit, eum statim rex ille Bethel pontificiæ è medio tolli præcepit, (vid. cat. test. verit.) Alleg. ex 1. Reg.13.v.4. Tandem ejus manus arescere cœpit, potentia imminuta est. *O Domine, amplius imminue à nostra Jerusalem, ubi focus ecclesia tuæ, recedas minime.* Ecclesia est Bethlehem, h. e. domus panis, in qua panis vitæ, Joh.6. v.23. natus est.

Tt 4

EC-

ECCLESIA EST CANDELABRUM

Dei, *Exod. 25. v. 31.*

1434. In Ecclesia est verum lumen, nam est columna veritatis, 1. Timoth. 3. v. 15. Lumina sunt partim ministri, Matth. 5. v. 15, partim auditores ambulantes ut filii lucis, Phil. 2. v. 15. Lampa des sunt fides. Inter hæc candelabra ambulat Christus, Apoc. 1. v. 13. Lumen verbi in hoc ecclesiæ candelabro positum est, lucens omnibus, qui in mundi domo sunt.

ECCLESIA EST CANA,

1435. In hac nuptias celebrat Christus ut hospes partim actiuus, partim passiuus, Joh. 2. Ita nullibi celebrabit spirituales nuptias, Matth. 22. v. 3, nisi ubi æmulationis, zelus est, de quo 2. Cor. II. v. 2. Job. 2. v. 19. hoc est, serius pietatis affectus licet non pari gradu. *Cana* enim zelum significat, 2. Significat quoque *Cana* domum palearum: In ecclesia est triticum, non purum, paleis mixtum, quæ in iudicio à tritico distinguuntur. *Domus palearum*, quia hinc inde viva ecclesiæ membra, ut paleæ, deiciuntur per persecutiones & fugas, quas tamen Deus numerat, Pl. 56. v. 9.

ECCLESIA EST DOMUS

Simonis leprosi.

1436. *Simon auditorem significat.* Ecclesiæ viva membra verbi auditores, Luc. 8, 47. Joh. 10, v. 3, cap. 8. v. 37. Oves enim Christi vocem ejus audiunt: Est tamen domus leproforum: A peccati enim leprâ pii, quoad radicem non liberantur, nisi per mortem, Rom. 7. v. ult. 1. Cor. 15. v. 27. in hac domo discumbit Christus, cum & ipse hospes & cibus est, in sancta cœnâ cum mensam verbi instruit. *Accubuit simul Judas Ischariotes*, qui typum hypocritarum in ecclesiâ gerit.

E C-

ECCLESIA EST DOMUS FIGULI.

1437. *Domus figuli*, Jer. 16. v. 1. in qua vasa per peccatum Adami primi facta, per meritum Adami secundi refecta. Vide supra loc. de prædest. n. 3. 4.

ECCLESIA EST DOMUS

principis,

1438. *Cujus filia mortua erat, quam tamen sola vivificavit* manu impositione Christus in vitam revocavit, strepentes interim tibicinibus & populo tumultuante, aliis etiam Christum irridentibus, Matth. 9. v. 23. Talis est Ecclesiæ facies, in qua omnes in peccatis mortui, Roman. 7. v. 9. 2. Cor. 5. v. 15. Ephes. 2. v. 5. Col. 2. vers. 13. Hos mortuos solus Christus vivificare vult, Eph. 5. v. 14. Alii tamen in eadem Ecclesia, aut voluptati indulgent, aut divitiis litant, aut Christum plane contemnunt,

ECCLESIA FIRMAMENTUM.

1439. *Fecit Deus firmamentum*, Gen. 1. v. 6. Ecclesia est verum firmamentum.

1. *Habet enim stellas* doctores, qui fulgebunt, sicut stellæ, Dan. 12. v. 3. qui fulgent sicut stellæ fidei luce, Phil. 2. v. 15.

2. *Stelle non possunt numerari*: ita nec multitudo credentium, Gen. 15. v. 5.

3. *Stellarum quadam invisibiles*: hæc Ecclesiam triumphantem notare possunt, quadam planetæ, qui cursum immutant subinde. Tales planetæ impii sunt.

4. Hujus firmamenti Sol Christus est, Mal. 4.

5. *Firmamentum* duobus polis innitur: Duo illi poli sunt duo testamenta, duæ in Christo naturæ, duo charitatis præcepta, 1. Joh. 4. v. 19.

6. *Duodecim* signa hujus firmamenti sunt duodecim fidei articuli.

7. Motu triplici firmamentum movetur: 1. Ab oriente in occidentem. 2. Ab oriente in orientem. 3. Accessionis & recessionis Ecclesiæ membra triplici quoque motu moventur.

1. Ab oriente vitæ in occidentem mortis.

2. Ab oriente peccati & culpæ in orientem Christum gratiæ, Malach. 4. v. 2. *Timentibus nomen meum oriatur Sol.*

3. Motum accessionis ad beatitatem æternam & recessionis è miseriis hujus vitæ habebunt in alterâ vitâ. Ecclesia quoque triplici motu concutitur, carnis, Sathanæ, mundi.

8. Corporum firmamenti quodque suam habet lucem, quæ gradibus variat, 1. Cor. 15. v. 41. Ita in ecclesia electi sunt filii lucis, Luc. 16. v. 8. Joh. 12. v. 36. Eph. 5. v. 8. 1. Thess. 5. v. 5. Hos illuminat lux vera, Christus, qui est lux gentium, Esa. 49. v. 6. populorum, Esa. 51. v. 4. sempiterna, Es. 60. v. 19. hominum, Joh. 1. vers. 4. mundi, cap. 8. v. 12. qui nostra corda fulgore cognitionis sui illustrat, 2. Cor. 4. v. 6.

9. Firmamentum laudes Dei annunciat, Psalm. 19. v. 1. etiam stellæ, Ps. 148. v. 3. in Ecclesiâ Dei laudes decantantur, Psalm. 65. v. 1.

10. Secundo die firmamentum creatum, Genes. 1. vers. 6. tertio stellis ornatum. Prima dies Adamo fuit status integritatis, in quo ecclesia (propriissimè loquendo, quatenus est credentium multitudo in Christum) non fuit: Secundus dies est status destitutionis, in quo ecclesia esse cæpit, promulgato Evangelio de Christo, Genes. 3. vers. 13. Quartus dies N. Testamenti tempus significare potest, quo Ecclesiæ firmamentum variis Apostolorum & Doctorum luminibus exornatum, majorem mundo lucem intulit. Secundo

Vet.

Vet. Test. die umbræ erant ceremoniarum, nubes typorum, nubes figurarum: *Omnes sub nube fuerunt.*

1. Cor. 10. v. 1. Sole adhuc justitiæ latente, Heb. 12. Jesus Christus heri, (in V. T.) & hodie, (in N. Testamento.)

ECCLESIA EST MONS OLIVETI.

1440. 1. *Obolivarum amaram radicem.* In Ecclesia quoque amara radix, lex scilicet, ex qua, cum contritionem efficit, oleum fidei crescit, quod suppeditat lumen divinæ gratiæ, (Sic oleum est luminis pabulum) medicamen vulnerum spiritualium, & esurientium refectionem.

2. *Montis illuminationem triplicem.* Dicitur enim fuit monstrium luminum, cum quia ab oriente sole illustrabatur, vespere & lumine templi, tum quia materiam luminis præbebat; ita ecclesia est mons trium luminum:

1. Quia tres S. Trinitatis personæ eam illuminant.

2. Quia illuminatur à Christo, tanquam vero oriente ex alto, Luc. 1. v. 78. A Spiritu S. quoque illuminatur, quia est lumen ecclesiæ suæ.

3. Quia in ecclesia vera est luminis materia, verbum scilicet Domini. Hoc est lumen pedum nostrorum, Ps. 119. v. 105.

ECCLESIA EST MATER.

1441. Gal. 4. v. 26. 1. *Ratione nominis.* Dicitur enim mater ex Græco à *μαῦα*, quod significat quæro vehementer, aut quæror: Sic ecclesia hominum salutem quærit, eosque ad frugem redire exoptat.

2. *Generationis partus:* Mater dicitur, quæ peperit, nutritque; Ita ecclesia parturit, Galat. 4. v. 19. Esa. 66. v. 8.

v.8. Apoc.12.v.1.2. per verbum, tanquam incorruptibile semen, 1.Pet.1.v.23. & quidem in copia excellenti, Esa.54.v.1.2. Jer.10.v.20.

3. *Nutritionis & curationis.* Lac primò infantibus præbet mater, deïn solidum cibum: Ita Ecclesia primò lac præbet, 1.Cor.3.v.2. 1. Pet.1.v.23. deinde solidum cibum, & sic ablaçtat, curam quoque, summa fide, infantis gerit: Sic Ecclesia; hæc enim est hospes illi, cui vulneratum Samaritanus commisit, Luc.10. v.35. De infante lætatur mater, Ps.113.v.9. quotidieque ingeminat, Prov.1.v.8. *Non dimitte legem matris tuæ.* Sic Ecclesia clamat: *Intrate per portam angustam.*

4. *Lærificationis.* Gaudet mater de filiis frugi, Prov.23.v.25. Ita Ecclesia de filiis spiritualibus, Es.54.v.1. Tristitiã autem afficitur ob filios degeneres & abortus, 1.Cor.15.v.8. Act.9.v.13.

5. *Eruditionis.* Mater erudit filium; Talis erat Prov.31.v.1. Samuelis mater: etiam Ecclesia suos erudit filios, sapientiam veram animis instillat.

6. *Consolationis.* Mater filium consolatur, Esa.66.v.13. Ita nullibi est solatium, nisi in ecclesia, Ps.3.v.17.

7. *Sinus.* Mater infantem in sinu fovet, 2.Reg.4.20. Ita in ecclesiæ sinu fovemur, requiescimus. Hæc est Dei sinus, in quo suos sibi colligit filios, & gratiæ ubera porrigit, Ps.74.v.11.

ECCLESIA EST MULIER

amicta sole.

1442. Apoc.12.v.1. *Johanni visa fuit mulier sole amicta:* Hæc Ecclesiam designat, quam Draco persecutus est, cap. eod. v.13. Amicta autem sole dicitur, quia tota Christum induit in baptisinate, Gal.3. vers. 27. cum omnibus beneficiis. Hinc amictum suum expan-

pandisse se dicit Dominus, Ezech. 16. vers. 8. & sancti stolis albis amicti, Apoc. 7. v. 9. quo vestis genere se indui passus est Salvator patiens, ut hunc amictum suæ ecclesiæ communicaret, quam sanguine redemit, Act. 20. vers. 28.

ECCLESIA EST NIDUS NOSTER,

Psal. 84.

1443. 1. *Ratione hospitii.* Avis hinc inde volitans in nido certum habet hospitium: sic pii in mundo hinc inde volitant, ab inimicis dispersi, Ps. 11. v. 1. Psal. 102. v. 7. in ecclesiæ autem nido certum habent hospitium.

2. *Cibi.* In nido cibum sibi avis colligit: Ita in ecclesiæ nido spirituales verbi & sacramentorum cibum habemus.

3. *Enutritionis.* Avis in nido enutritur: ita in ecclesia pii nutriuntur lacte doctrinæ cœlestis.

4. *Concussionis.* Nidi ventis quatuntur: sic ecclesia persecutionibus; est enim nidus *halcyonis*, mari hujus mundi impositus, spinis tribulationum textus, & fluctibus tentationum probatus. Pii omnes sunt halcyones, qui in mari hujus mundi patiuntur, ecclesia autem vera est halcedo. 1. Ore & rostro nidum sibi parat: verbo: Hoc est instrumentalis causa. 2. *Materia* nidi sunt spinæ piscis ejusdam, cui nomen acus: ecclesia nidum habet in tribulationibus, & inter tribulationes crucemque. 3. *Forma* nidi halcedinis apta est contra fluctus: Hæc notat patientiam ecclesiæ. 4. Nidus firmissimus est, nec aqua eum intrat: ecclesia firmissima, Matth. 16. v. 18. 5. Tempus partûs. Per 7. dies mare tranquillum esse perhibetur, cum parit halcyon, & totidem, cum excludit pullos: ita Deus

nonnunquam placida dat tempora, mitia præbet halcyona. Utinam & nostro tandem tempore mare illud bellorum mitesceret, ut spiritualis halcedo ecclesiæ & pullos suos parere & excludere posset: Benignissime Jesu increpa ventos & mare, ut mitescant, fluctus, ut ne tuam halcedinem opprimant!

6. Maximus amor est inter sexum masculin. & fœmineum. Fœminæ mares senes ad dulces aquas portant, potum agunt, in nidum reportant: iste amor officium ecclesiæ figurat, quæ senes doctores enutrire debet, eos portare & cibare, non relinquere in senio. De hac pietate Ælian. c.17.

7. Amant avem illam accolæ maris, quòd eâ maris tranquillitate sibi gaudere videantur ob avem illam: ita precibus ecclesiæ mitigatus Deus sæpe concedit tempora tranquilla ob pios ecclesiæ.

Plura habent de mirabili avis hujus natura Plin. lib. 10. cap.32. mihi Tom.2. pag 486. seq. Arist. hist. animal. lib.3. cap.14. Plutarch. in lib. de different. animal. Ælian. lib.1. cap.36. de natur. animal.

ECCLESIA EST NAVIS.

1444. *Navis Salomonis*, 1. Reg. 10. *aurum & argentum deferebat*: ita

1. Ecclesiæ aurum argentumque verbi Dei & fidei defert ad nos, 1. Pet. I. v. 7. *auro fides nostra pretiosior est*. Hæc ecclesiæ navis mundi hujus mari à fluctibus perfectionum concutitur, quassatur.

2. *Vela* duo sunt lex & Evangelium, quæ inflat Spiritus Sanctus, vel duo vela fidem & charitatem significare possunt.

3. *Malus* est patientia.

4. *Anchora* est spes, Hebr. 6. Remiges sunt ministri.

5. *Cyno-*

5. *Cynosura & polus arcticus*, quem intuentur navigantes, est verbum Dei.

6. *Portus* est vita æterna. Hæc ecclesiæ navis perisset, fracta fuisset, nisi Jonas noster Christus projectus ex ea fuisset per crucis maledictionem, ut Jonæ 1. vers. 15. & mare iræ Dei mitigasset. Sacrificia erant illa suppellex, quam nautæ projecerunt, sacerdotes in V. Testam. ut d. I. Jonæ v. 5. maris fluctus fedare non potuerunt: Christo ipso projecto, submerso opus fuit.

ECCLESIA EST OVILE.

1445. 2. *Ratione defensionis*. Oves in ovili defenduntur ab incurfione luporum: ita pii in Ecclesia.

2. *Munitionis*. Ovile benè munit pastor, ne latrones, fures, lupi irrumpant: ita Ecclesiam Christus. Ille est murus igneus in circuitu, Zach. 2. v. 5.

3. *Quietis*. Ovibus in ovili quies parata: ita piis in Ecclesia.

ECCLESIA EST SOAR.

1446. In qua Loth servari voluit, Gen. 19. vers. 30. Soar parvum residuum significat. Hoc Ecclesiæ congruit, quæ residua ex mundi Sodoma. Es. 1. v. 9. *Nisi Dominus nobis superesset*. In hac Ecclesia servamur, cum alias nobis pereundum esset.

ECCLESIA IN REGNO GRATIÆ

est Dei uterus.

1447. Es. 46. v. 3. *Portamini à me in uterò, gestamini à mea vulva*. Uter hic est Ecclesia,

1. *Ratione conceptionis*. Ut enim infans ex utriusque parentis semine concipitur. Ita ex semine incorruptibili verbi Dei generamur, 1. Petr. 1. vers. 23. in ecclesia concipimur.

2. *Par-*

2. *Partium succedentis formationis.* Non enim in tempore simul omnia membra vel partes simul renovantur, sed paulatim, 2. Cor. 4. v. 16. donec planè adolefcamus, Eph. 4. v. 13.

3. *Nutritionis.* Infans nutritur in utero matris: Spiritualis mater Ecclesia omnes quoque nutrit lacte sinceræ doctrinæ, 1. Cor. 3. v. 2, 1. Petr. 2. v. 2.

4. *Occultationis & vitæ absconsonis:* vivit quidem infans, sed vitæ adhuc occulta est in matre; sic in Ecclesia vivunt pii, sed vitæ spiritualis illa abscondita est in Christo, donec patefiat, 1. Joh. 3. v. 2. Col. 3. v. 3.

5. *Motionis:* ut infans movetur motu quodam naturali, qui vitæ index est: Ita infantes spirituales suos habent motus, exaltationis in Domino, Luc. 1. vers. 47. motionis per Spiritum sanctum, Rom. 8. vers. 14. Hæ sunt signa vitæ spiritualis.

6. *Doloris, quem mater sæpe sentit gravida:* ita doctores verbi, cum animadvertunt, auditores sæpè fidei puritate & vitæ innocentia defciscere, denuo eos partiunt, donec Christus in eisdem formetur, Galat. 4. v. 19. In utero Ecclesiæ gestamur & portamur, donec tandem utero egressi in vitam spiritualem regni gloriæ transmigramus.

ECCLESIA EST VITIS.

1448. *Uxor est sicut fructifera vitis*, Plalm. 128, 3. Uxor Domini est Ecclesia, Apoc. 19. v. 6. quæ filios innumeros gignens, vitis fecunditatem exæquat. Ad hanc vitem ligavit afinam suam; quando ad Ecclesiam ejus venit, Gen. 49, 11. Matth. 21, 2. sub hac vite, regnante cœlesti Salomone nostro Christo, tuto requiescimus, ut 1. Reg. 4. v. 25. qui eam defendit contra portas infe-

DE ECCLESIA.

673

inferorum, Matth. 16. v. 8. visitat, Pl. 80. v. 15. Curemus; ne degeneremus, Jer. 2. v. 21. (quotquot in hac vinea fumus) in labruscas.

ECCLESIA EST VAS LINTEUM

Petro monstratum.

1449. *Linteum omnis generis animalibus repletum cælog, delapsum Petro monstravit Dominus, Actor. 10. v. 11. & 12.*

1. Ecclesiæ symbolum est, quæ omnis generis hominibus colligitur, gentibus, Judæis: nullum enim hic est discrimen, Gal. 3. v. 28. Rom. 1. v. 6.

2. E cælo delabitur quoque ecclesia: tota enim ejus generatio & origo cœlestis est, Gal. 4. v. 26.

3. Quatuor oræ lintei, mundi notare possunt partes quatuor.

ARTICULUS II.

DE ECCLESIAE CONSERVATIONE.

DEUS EST CUSTOS

Ecclesiæ.

1450. *Turrim enim edificavit in ea, Matth. 21. v. 33. Esa. 5. vers. 2. Turres vero defendendarum civitatum causa extruebantur, Judic. 9. 52, 2. Chron. 14. vers. 7. cap. 27. vers. 4. In hac civitate, Ecclesia nempe, Deus est, Psal. 46. v. 6. quia ibi nomen ipsius est, turris illa fortissima, Prov. 18. v. 20. Ubi autem nominis divini memoria, ibi ipse Dominus, Exod. 20. v. 24.*

ECCLESIA INTER MUNDI

pericula servatur.

1451. *Imaginem exhibet Moses in arca servatus &*

Uu

abscon